

Dr. Morten Luther, nogle Bidnesbyr og Lanke.

af P. S. Sig.

(Fortf.)

2. Luther og Rom. Hvis man nu tog „Luther og“ bort, hvad mon vi saa vilde have? Paverne, ogsaa de sidste, har sabbat om, at saa vilde det store Fæderlige forlangt have bredt sig fra Hav til Hav, og mange tror paa dette som et Evangelium, enten det saa forlyndes af en Næv eller et Haar, thi begge disse Herrer har siden 1878 bekræftet Pavestolen i Rom. Men da det er bibelisk Være, at „Nærfæderlighed og Fred krages“, saa synes man at maatte komme til den Slutning, at uden Luther havde Rom forlangt været det Helvede, som det med Stormfæderlighed nærmede sig til at blive, da Reformationen brød frem — til Gælle for Kristi Kirke. Thi skal der faaes Nærfæderlighed for at der kan højes Fred, saa kan man nogenlunde slutte sig til, hvad Gæsten vil blive, hvor Søden er Nærfæderlighed. — Selvs Pavenes Tilhængere har indrømmet dette. Den katolske Kirkehistoriker L. E. Dupin (død 1719) siger om Luther, at hans Bildfærelse tvang de pavelige til at studere Teologi efter de rette Principper.

3. Maaende denne Sag skal jeg tillade mig at anjære følgende Udtalelser af den engelske Jurist og Forfatter Henry Nelson Coleridge (død 1843). I et Forord for sin Bøger, S. L. Coleridges (død 1834), religiøse Meninger og store Kjærlighed til Luther, siger Sønnen: „Min Fader kaldte Luther, hvad flere af hans Skrifter angaar, den mest evangeliske Skribent efter Apostlenes og de apostoliske Mænds Dage. . . med Genjyn til hans dybe Indsigt i det menneskelige Hjerte, i Skriftens Begreber, hans religiøse Følelsers, Barme og Sandhed, hans Mænds Mandighed og Milddhed, den heftige Bektælselighed, hvormed han angreb de romeriske Trængsler og Misbrug.“ — Han tilføjer: „Det er for disse Tings Skyld, at de standhaftige Katolikker har deret Luther, og det var for disse Tings Skyld, at min Fader elskede og ærede Luthers Navn. Sporledes vilde Kristendommen have let ud uden Luther? Hvad vilde Rom have gjort og prøvet, hvis det ikke var for det Hav af Prædikanter, som omgiver det? Luther lever endnu, ikke til saa stor Betydning i den lutheriske Kirke som den — en Modstandens Mand mod Rom, en rensende og bevarende Mand i Kristenheden i det hele.“ (Se Krauths Aufschrift, Side 58—59).

4. Luther og Rom. Hvis vi nu tog „og Rom“ bort, hvad saa? Vilde vi spørge Katolikkerne herom, saa vilde deres Svar lyde: „Evangelisk lutherisk — en negativ Bestemmelse.“

Saaledes lod Titten paa et Skrift, hvis Forfatter for nogle Aar siden var Danmarks Høfesterminister, nemlig Grev Holstein-Ledeborg.

Det er en undet Præfiks hos Pavenes Forfægtere at paastå, at det med Protestantismen er noget, der bestaar i at nægte og modjætte sig Sandheden, som den er formuleret og bekendt af den bellige Kirke, og anden Sandhed har de ikke, andet at samle sig om findes ikke hos dem, hvorfor man egentlig efter pavelig Tankegang skulde have ventet, at de var forlangt ved Døden afgangen. — Men egentlig er det altsaa Pavekirken, der holder Protestanterne i Live, ligesom Slaget Maddererne.

5. Men hvad skal vi svare? Uden at rose os saa kunde vi maaske vise hen til, at det nu er langt oppe mod de fire Hundreder siden den evangeliske Sandhed fik fast Fod i de nordeuropæiske Lande og Folk, og først i de senere Tider har Rom begyndt sin Modmission der, nemlig efter at der i 1849 for Danmarks Bedømmende, proklameres Religionsfrihed. Og det kunde jo være, at de protestantiske Lande haade hvad Sædelighed, Dannelse og Oplysning, Fremjæderlighed o. s. v. angaar, kunde taale at sammenlignes med de Lande, hvis Folk blev hængende ved den gamle Moderkirkes Bryst. — Vi vil, hvad denne Sag angaar, give Ordet til de Historikere, den ene af istot protestantisk Afstammning, den anden en istot Katolik.

6. Lord Macaulay (død 1859) siger i sin bekendte „History of England“, 1ste Del 1ste Kap.: „Fra de Tider, da Barbarerne strømmede ind over det vestlige Romerrige indtil Videnskaberens Gensjæelse (i: til Begyndelsen af det 16de Aarhundrede) var Romerkirkens Indflydelse i Almindelighed gunstig for Videnskab, Civildisation og god Regering. Men i de sidste tre Aarhundreder har dens Govedformaal været at hindre den menneskelige Mand i dens Udvikling. Overalt i Kristenheden er al det Fremjæder, der er gjort i Kundskaab, i Frihed, i Bælfand og Kunst, gjort til Trods for Kirken og har overalt staet i omvendt Forhold til dens Magt. De flesteste og mest frugtbare Gange i Europa er under dens Regimenter nebjunken i Fattigdom, politisk Trældom og intellektuel Dødfæder, medens de protestantiske Lande, der engang var bekendt for deres Ufrugtbarehed og Barbari er ved Blid og Dydighed bleven forvandlet til Hæver og kan rose sig af en lang Kælle af Helte, Statsmænd, Filosofer og Digtere“ o. s. v. o. s. v.

Den tidligere nævnte Døllinger udtalte sig i 1876 i de mest anerkendende Ord om den protestantiske Teologi, som Reformationens særjædsbte Dater og en ægte Frembringelse af den tyffe Mand, medens den romeriske katolske Teologi efter hans Mening kun har haft en trogigt Sæbne, fuet af Forjæder og deres jesuitiske Skriftefæder, indtil den til sidst helt er bleven bejæret af Jehutismen, de germaniske Folks og Videnskaberne gamle Dødsfæder. — (Se Nielsen Aufschrift, Side 16).

7. Hvis det derfor gælder endnu, at et Tro skal kendes af sine Frugter, saa kunde det være, at Protestantismen sammenlignet med Katolicismen ikke havde saa meget at frægte enten hvad Fortid eller Nutid angaar. Dog er det stadig Katolikernes Paaftand, at Luthers Være fører til Antinomisme (Lovløshæder). Og denne

Paaftand har Pusjæterne i England trolig gentaget indtil den nye Tid. Angaende denne Sag vil vi atter give Ordet til S. R. Coleridge. Han siger: „Det er en Forhaanelse imod den apostoliske Mænd (i: Luthers) Mænde, at forjætte ham imod Anklagen for Antinomisme. Han nedsløg med sin Tilfæjlinger mere Antinomisme end hans Anklagere med begge Hænder. Derjom hans Være er en Afsættelse, maa han selv have været en Samjyn, for med dette Vaaben omvendte han en Mængde fra deres onde Levned. Og det samme Vaaben har i deres Hænder, som kun var rene Døerger mod ham, virket større Livsforandring blandt de fattige, end de mest betaltende Talsmænd for Gjæring og Kirkefæder fik sig af for deres Prædifikens Bedkommende.“ —

8. Luther og Rom. Hvorfor ikke Protestantismen og Rom? Det er ikke min Hensigt, at faate med Sten efter Protestantismens Mene det er min Mening, at det er Protestantismens Stæde, at den ikke som Helhed har samlet sig vedblivende om Luthers Gæne, faaledes som det fra først af var Tilfædet. Men det, der er til Protestantismens Stæde, er Rom's Fordel. Og det er indtil denne Dag et af de mægtigste Vaaben i det romeriske Hierarkis Paaftand, at det kan pege paa den adspaltede Protestantisme og derved lokke svage Sjæle til sig og holde paa dets Væg. Som Følge af Splittelsen indenfor Protestantismen svækkedes dens Billigkraft, som tillige er dens virksomste Modstandskraft mod det jødske Hierarki indenfor Pavekirken og det hedenske Afgæder, og der gives Mæring til to Retninger, der hver for sig har skadet Kirken til alle Tider, den ene, der vil gøre Rog til Gæstater, og den anden, der vil gøre Gæstater til Rog. Unionismen. Den rette Front mod begge jaaveljom imod det pavelige Hierarki, er gjort i den herlige Augsburgske Konfession, den lutheriske Kirkes Bektælsel.

9. Rom og Luther. Hvad Rom angaar, da maa vi som Kristne kenne mellem Rom før og efter 1520, og lærlig siden 1564, da den i sin Bulle og Bekendelse (i Trident) udlængede Jordbælfæderdommen over den evangeliske Være, der er saa gammel som den kristne Kirke.

Hør den Tid var Rom Samlingsnavnet for den vestlige Kristenhed, haade den pavelige og den evangeliske. Siden 1564 staar Rom som Betegnelse for den janatijf-hierarkiske Modstand mod Evangeliet. Endvidere maa der, hvad Rom angaar, skelnes mellem den romeriske Menighed, der staar i Daabens Paagt, famles om Evangeliet's Brudstykker, som de findes i denne Kirke samt om det jordanfæde Madderbærd, — og saa det romeriske Hierarki med Pavehovedet, der tyranniserer Kirken og har den i sin Bæld. Hvad selvs Hierarkiet angaar, maa det aldrig glemmes, at det er en Forvængelse af det frijelige Være- og Prædifikæbede, hvilket hrer uadffikkelig jammen med den kristne Kirke. Enhver Form af Væggen maa have en Sandhed at klynge sig til; thi ellers dør den.

10. Og nu med Genjyn til „Luther“, jeg mener dermed det, hans Navn staar for i Kirken's Levnedsløb i nyere Tid, da mener jeg, det uden stor Vanffiklighed kan viæes, at al Protestantisme er Modifikation af den evangeliske Bevægelse i Kirken, som latte sin modne Frugt i hans Værkfæder, og at de forskellige Former, hvor under Protestantismen nu kendes, ved selvs deres Navne giver dette til Kende.

Tager man faaledes Episkopalismen og Presbyterianismen, da er det forskjellige Former af det kirfelige Embæde, der er Splenemærket mellem dem. Ligeledes er Baptismen og Independentismen betegnende for det, der adffikler disse Retninger i Kirken fra andre. Men gennem alle disse Navne er det ikke vanffikligt at finde tilbage til Luther. Det er ogsaa altid Bejyn, det pavelige Hierarki er gaet og gaar i sin Jordbælfæder af Protestantismen: Luther er Govedmanden, Erkefætkerren. I den pavelige Bulle af August 1623, hvoræder Jesuiterens Stamfæder, Ignatius af Loyola kanonisæredes eller optoges blandt Pavekirken's Helgener, bruger Paven Anledning til at betegne Luther som „det stinkende Uhyre og den affædelige Peit“, — horefter naturligvis alle vedkommende have sig at rette.

Luthers Romerrejse.

1. Der er ingen Tvivl om, at Luther har været i Rom; det er der Vidnesbyrd nok for. Derimod er der Uenighed om, i hvilket Aar han var der, om det var i Aaret 1510—11 eller i 1511—12, og heller ikke ved man med Bestemthed, i hvilket lærlig Etirinde han kom der. Derimod ved man, at han ikke rejste efter eget Paaftand, men i sin Runkeordens Etirinde.

Godslæns siger, at Aarsagen til Rejssen var denne, at der var 7 Møstere i Sachsen, som var uenige med Joh. Staupitz i visse Ting. Samme Gjemmelsmand siger, at Grunden til, at Luther blev valgt til at rejse i dette Etirinde, var hans Starpsindighed, Sprogfæderlighed og Dydighed til at fære en Sag. Ligeledes ved man, at han paa denne Rejse havde en Vædsager, Johan von Meckeln fra Nederlandene. Naar vi her sætter Romerfejren til 1510—11, saa har det sin Grund i, at Luther selv sætter den saaledes, om end ikke med absolut Væstemthed. I sit Skrift af 1545: „Zmod Paveæmnet i Rom, stiftet af Djevelen“ siger han nemlig: „Anno Domini 1510, om jeg hukter ret, var jeg i Rom“ (Wald: Luthers Skrifter, St. Louis Udgaen, 17de Bind, Side 1037).

Fortfættes.

Bor Lids Berdenskriæ og Studentterne.

Referat af et Foredrag, som Provst Uffing holdt ved „Kristelig Studentforebund“s Møde d. 10. Okt.

(Mr. Egel.)

Der lyder ofte, dog væsentlig fra de ældres Side, Klage over, at „Tidene er onde“.

Der er en Sandhed i denne Tale, om end Betragtningen er ensidig.

Stønt det onde om os i vor Tid træder stærkere frem end hidtil, har Tiden dog ogsaa gode Sider.

Den holder Ungdommen mere af at je paa, og det vil vi da ogsaa her.

Vor Tid er en herlig Tid, det er en Tid, hvori der er Mære, Op-gaver og Idealer.

Det maa være frygteligt at leve i en stillestaaende Tid. Det kan man heller ikke falde vor Tid, thi der er rivende Udvikling. Mære og Bevægelse alle Vegne.

Ungdommen trænger til Op-gaver, og brøder sig flet ikke om, at alt skal være lagt til Rette for den. Derfor passer vor Tid for Ungdom men, da den byder saa store Op-gaver, som aldrig før er set og falder paa alle Ungdommens Kræfter.

Ungdommen — ikke mindst den akademiske — har Troen til Ideal-er.

Det er en sørgelig Tid, naar Idealerne blegner, som de gjorde for ikke saa mange Aar tilbage. Da bliver alt saa underligt foldt. Vor Tid har atter bragt Idealerne til at straale frem.

Sa, der er stort Mære, vældige Op-gaver og straalende Ideal-er. Det gælder ogsaa Livet herhjemme. Besjæmnerne siger ganske vist, at alle Ideal-erne er døde her i Danmark, men det passer ikke.

Der er ved at forega en Ven-ding, og den nye Tid skintes som en argende Dag.

Her vilde jeg dog snarere vege paa de store Berdenskriæ med Op-gaver, som Berden aldrig saa Mære til.

Medens den russisk-japaniske Krig stod paa, traf jeg her i København en Engländer, som var saa straalende glad; „Hi“, sagde han, „her oplever vi, at der Laves Historie“. Fra min egen Tid husker jeg, hvor betagende det var at høre om Slaget ved Sedan; her sølte jeg ogsaa noget af det, at der i Lobet af fort Tid laves Historie.

Men den Historie, der i vor Tid laves i Sfaxien overgaar paa langt nær alt, hvad der hidtil er set.

Kanonerne i Slaget ved Sedan er distanceret af, ja intet at regne mod Kanonerne i Tuffjima-Strædet. Det var en magtig Udvikling, der begyndte i „den opgaende Sols Land“ med Mikadoens Sejr.

Den Kriæ, der opstod paa Følge- vandrings Tid, var ikke nær saa stor som den i Osten nu og tog dog Hundreder af Aar, medens de nu- værende fuldbørdes i Rennæfælde.

Hvad skal man sige, naar man betragter Kinas Opvæggen af sin 1000-aarige Søvn.

Denne Kæmpe lod sig ikke vække af Englands og Tufflands Kanoner i de tidligere Kriæ. Nu begynder Kofossen at glippe med Tjnene, den har — som det er sagt — rejst sig, har vækset sig og begyndt at klæde sig paa. Dette gælder et Folk paa 400 Millioner.

Anledningen hertil har vel været Kanonerens Torden ved Port Arthur og i Tuffjima Strædet.

Den dybere Aarsag har dog været en anden.

Ca. 100 Aar før Kanontordenen drog der en fattig Mænds Søvn ud til Kina fra Amerika, en ung Mand, der havde bedt Gud give sig den vanffikligste Plads.

Det var Morrison, der 1807 drog til Kina som eneste Missionær, men som den Aile, der skulde lukke Kina op.

I Birelfæderheden er det den kristne Mission i Kina, der har frem-bragt Betingelserne for Opvæggen.

At der er Mære i Indien er lændt af alle; men hvorfra Mæret stammer, tænker maaske færre over. England har i lange Tider lægt

sin Aand styrende paa Indien, men det er først den kristne Mission, der under vældige Kampe har fremtvunget en menneskelig Behandling af Indierne.

Det var den kristne Missions Stormand i Indien, Alexander Duff, der 1830 udfædede en Plan, Skoletanken, som skulde blive en uroftiffende, gensjædnæskraft, og som har vakt et Mære, der ikke kan standfæ, men maa føres til Afslutning gennem en selvstændig Udvikling.

Berden befinder sig i en Gæring, som aldrig før.

De nævnte Eksemplarer fra Kina, Indien og Japan viæer det, og til dem kan søjes nye fra andre Lande. Det nye Regime i Tyrkiet er blimt fra anden Side ligesom Meddelelser fra Afrika's Indre, der gaar ud paa, at de indfødte nu samler sig, idet de har hørt om Japans Sejr over Rusland, og at alle „Fævede“ nu skal være fri for de „Gvide's Døerherredømme.“

Hvad Betydning har nu denne Berdenskriæ?

Sa, endnu har vi jo ikke jektet- jektet. Nu begynder jo egentlig først Berdenshistorien. Vi Europæere har hidtil nok talt om Berdenshistorien, men har i Birelfæderheden jo ment Europas Historie.

Nu begynder først to Trediedele af Menneskeslægten at komme med og forlanger at give deres Indfæts.

Hvad vil der komme ud deraf? Fra et egoistisk, europæisk Standpunkt har man talt om den „gule Fære“ i den Betydning, at Kina skulde lære at bruge Kanoner, og saa med sine vældige Hære blive en Fære for „den hvide Mænd's Herredømme.“

Det er det naive Udrål for den „gule Fære“.

Mærkeligere er det, naar der med den gule Fære menes det, at Japannere, Kinesere og Hinduer træder frem som virefæderigt Konkurrerter til europæisk Indufjuri og vil kunne beherske hele Markedet.

Den Fære kan blive af umaadelig Mækkævidde.

Og dog er vi ikke naaet til Bunds i Snæet paa Færen.

Det første Spørgsmaal er ikke om Kriæ eller økonomiske Kriæ; men det første Problem er Berdens aandelige Udvikling, der er afhængig af de ideale Kræfter, der sættes ind deri, og hvis Indvirkning ikke maales efter Kvantitet, men efter Kvalitet.

Hvorledes er Stillingen da paa dette Omraade i Osten?

Sa, her er de ideale Kræfter op-bragt for Martuffinder siden; derfor er Landene faldet i Søvn. Det ubegræfelig, at disse Landes Kultur nu kun er en Stygge uden fremad- drivende Kraft, skjules den Omstændighed, at de ideale Kræfter er sluppet op, og at der nu kun levedes paa ydre Former.

Det er Vestens Indfæts, der har bragt Mæret, og alt, hvad der nu drives fremad, skjules Paavirkning fra Vesten. Den vaagende Personlighedsfælelse er den bedste Bevæggrund.

Personlighedsfælfelsen kendtes ikke under de gamle Forhold. Det er den kristne Missions Opdrægfelsesmetoder, der er blevet indpodet i Folkene og har skabt Betingelserne for den nuværende Bevægelse.

Herved var dog kun Mulighedernes givet. Hvis Idealer har Udviklingen nu!

Spørger man efter, hvad det er, nogle svare: Naturodenskaberne.

Det er ganske rigtigt, og de har ogsaa deres store Betydning, idet de fæber nye Væsbetingslæder, Livsmidler og -veje.

Men aandelige Ideal-er bringes der ikke ad den Vej.

Fremdeles bringer Europas Osten sin mangeaarige Forskning og Tanfæning.

Det er ganske rigtigt. Vi giver ikke alene vor Teknik, men ogsaa vor Filosofi.

Men denne Filosofi er endt med det, som den maatte ende med: Erkendelsen af den menneskelige Tankes Grænser og Afmagt, med andre Ord Agnosticisme.

Dermed er Stærterne væklet, som har det gamle, og der maa naas frem til noget nyt.

Vi har bragt Osten alle vore ud-

mærkede Opfindelser, Damp, Elektricitet, Luftfæder, Kanoner, Kægevidenskab og Agnosticisme, den store Gjemmelighed: „Vi ved intet om en Gud, om Livet efter Døden, vi lænder intet, der staar fast, ingen Bestemmelæse for godt og ondt, alt er relativt.“

Var det saa det hele? Var det virkelig alt, hvad vi formaadede at bringe Osten?

Og vil ikke denne Europas Indfæts inærere blive en Forbandelse end noget godt?

I en indfæ Avis har en Hindu udtalt: „Troen tages fra Indiens Folk, det mest religiøse i Berden, og dermed borttages selvs Grund- volden for det, der bærer. Giv os vor Tro igen! Giv os en Gud at tro paa!“

Hvad Kina og Japan angaar, da er Folket vel ikke saa religiøst som Hinduerne, men maaske til Vægæld mere moralisk.

Japan har under Indfædelse fra Vesten faaet sin religionsløse Skole, som der ogsaa arbejdes for her i Danmark, og Udviklingen derovre viæer klart, at Fofselvets Moral undergæves, den, der har været

Avoid Caustic and Acid Use

Old Dutch Cleanser

This handy, all-round Cleanser is entirely free from caustic, acid and alkali; it is hygienic, cleans mechanically, not chemically. It is not only the safest, but also the easiest and quickest cleanser ever discovered for

Cleaning, Scrubbing, Scouring, Polishing

It is the only cleanser to use on milk-pails, pans, separators and on all cooking utensils. Use it for all cleaning throughout the house.

How To Clean Windows The Best Way—Sprinkle Old Dutch Cleanser on a cloth or sponge, just dampened sufficiently to hold the powder, without dusting, and apply to the glass, rubbing briskly. Then polish with a dry cloth and a very little Old Dutch Cleanser. If the above directions are followed excellent results will be secured with less work than by ordinary methods, or with other articles.

10¢ LARGE SIFTER CAN

STORARTEDE JULE-EXKURSIONER CUNARD LINE

MED DEN GAMLE PAALIDELIGE

CUNARD LINE

ETABLERET 1840.

SIKKERHED, Hurtighed og Hygge

Alle Rekorder slaet

4 DAGE 10-Tim. 41 Min.

KORT TID TIL SKANDINAVIEN

De nye kjæmpestore Cunardere

LUSITANIA & MAURETANIA

HAVEDE HONGER

Fire-Skræer Turbine — 4-Dages! Skibe 799 Fod lange, 32,000 Ton, 70,000 Hkr. Siste, hurtigste og eleganteste i Verden. Det kjæmpestore HURTIGE NYE Dampskib

CARONIA (Dobbeltkræue)

(Dette Starerede Flyende Hole) 670 Fod lang, 20,000 Ton, og ET AF DE STØRSTE I VERDEN. Det starerede hurtige Dobbeltkræue Postdampskib

CAMPANIA 620 Fod lang, 30,000 Hestekræfter Forhen det HURTIGSTE Dampskib paa New York-Livingspool Ruten. De kjæmpestore Dobbeltkræue Dampskibe

IVERNIA & SAXONIA 600 Fod lange, 13,150 Ton. To af de største Dampskibe som alts. fra Boston

AFSEJLERE SØM FØLDER:

MAURETANIA N.Y. 9 Nov.

LUSITANIA N.Y. 16 Nov.

IVERNIA Boston 22 Nov.

MAURETANIA N.Y. 30 Nov.

SAXONIA Boston 6 Dec.

CAMPANIA N.Y. 7 Dec.

CARONIA N.Y. 14 Dec.

MAURETANIA N.Y. 17 Dec.

Notis: Forbindelser til alle Skandinaviske og Finske Havne.

Se vore Agenter angaaende specielle nye

Tredie Klassen's Behvemmeligheder.

THE CUNARD STEAMSHIP CO., Ltd.

Western Department, 4 & 5, COURSE TRADING 257 RAILROAD ST., CHICAGO.